
VANREDNI KONGRES SAVEZA KNJIŽEVNIKA

21—22. XII 1965, BEOGRAD

PREDLOG STATUTA

Predsednik Saveza Meša Selimović: Drugarice i drugovi, nastavljamo rad. Na redu je predlog statuta i diskusija o statutu i usvajanje novog statuta. Dao bih kratko objašnjenje, možda i nepotrebno:

Kad je VII kongres Saveza književnika Jugoslavije počeo rad, postojala su četiri predloga: predlog Udruženja književnika Srbije, koje je prvo pokrenulo pitanje debirokratizacije našeg Saveza, odnosno stvaranje organizacije koja bi mogla delovati efikasnije, u skladu s našim opštim društvenim razvitkom; zatim, predlog Društva književnika Hrvatske, koji je posebno potcrtavao potrebu prenošenja težišta rada u našoj zajednici na republička društva i udruženja; predlog Društva slovenskih književnikov, koji je predstavljao praktično sprovođenje promena predloženih u našoj organizaciji, i najzad, predlog grupe pisaca o udruživanju prema estetskim opredeljenjima.

Danas, kad su te diskusije praktično završene i kad je prednacrt novog statuta dobio većinu glasova članova naše organizacije, možemo reći da nijedan predlog nije odbačen u celini, niti ijedan u celini prihvaćen. Naš prednacrt predstavlja sintezu, tačnije: naš zajednički dogovor o tome kakva bi naša organizacija trebalo da bude da bismo mogli bolje unaprediti našu aktivnost.

Velika većina našeg članstva izjasnila se protiv predloga da se stvaraju paralelni savezi pisaca, grupisanje po estetskim afinitetima, što bi tačno značilo negaciju — kako je rečeno — naše organizacije i moglo bi našem kulturnom životu u ovom trenutku naneti i štete. Većina se složila u tome da, u stvari, to estetsko opredeljivanje postoji, da se ono vrši putem okupljanja oko časopisa, itd., da to ne samo nije štetno već može da bude i veoma korisno. Međutim, to je problem koji treba da ostane u nadležnosti republičkih udruženja i društava. Smatra se da bi bilo dobro da se takvim grupama omogući puna aktivnost u našim književničkim organizacijama, da ne dođe ni do kakvog izolovanja, već da se povede iskren, drugarski, književnički dijalog o svim pitanjima našeg postojanja i rada.

Na osnovu poslatih predloga od decembra prošle godine do aprila ove godine, republička društva i udruženja diskutovala su o svim problemima i došla do određenih zaključaka. Nakon toga, naša komisija za izradu, odnosno reviziju statuta, pokušala je, u junu, da formuliše novu zamišljenu fizionomiju naše književničke organizacije. U toku septembra, oktobra, pa i novembra, vođene su brojne diskusije, kako na plenumima republičkih društava i udruženja, negde i više puta, tako i na brojnim zajedničkim sastancima članova Izvršnog odbora i članova Upravnog odbora, u Sarajevu, Ljubljani i Beogradu.

Na kraju se došlo do jednog zajedničkog teksta, ali i do nečega što nam se u ovom trenutku čini važnim: saglasili smo se da bi bilo štetno završiti ovaj važan zadatak nadglasavanjem i složili smo se da naš budući statut treba da bude obavezno u skladu s mišljenjima izraženim u svim društvima i udruženjima, da on treba i mora da predstavlja dogovor za njihovu buduću saradnju.

U stvari, novi statut, odnosno njegov prednacrt, u mnogome i nije nov. Već je u našem statutu iz 1953. godine u prvom članu pisalo: „Savez književnika Jugoslavije je dobrovoljna organizacija književnika, zasnovana na načelu saveza udruženja.” U tom istom statutu iz 1953. godine u članu 3 pisalo je: „Zadatak Saveza je da koordinira rad udruženja...”, itd. Međutim, mi smo došli do zaključka da ove početne misli statuta nisu dosledno sprovedene do kraja i da se u kasnijim članovima odstupala od tako izraženog principa; no, od tih principa, po mišljenju svih društava i udruženja, još više je odstupala praksa Saveza. Nadam se da ćemo danas, konačno, na ovom kongresu, koji je

nadležan da primi statut, doneti našu zajedničku odluku.

A sada, pre nego što, prema našem zajedničkom sporazumu, dam reč predstavnicima naših društava i udruženja, drug Mihalić će vas u ime komisije za reviziju statuta izvestiti o zaključcima koje je komisija donela na jutrošnjem sastanku, posle sagledanih naknadnih amandmana i predloga.

Slavko Mihalić: U stvari, radi se o statutu koji vi svi imate i na koji smo pozvali još juče da se dostave predsedništvu amandmani. Međutim, pojedinačne amandmane mi nismo primili, ali smo primili na sastanku komisije za reviziju statuta amandmane iz republičkih društava Slovenije, Srbije i Hrvatske. Mi smo te predloge razmotrili i izvršili neka poboljšanja statuta, koja ne menjaju suštinu s kojom smo se složili, ali koja, na predlog udruženja, razjašnjavaju neke stvari koje su bile manje ili više spretno formulisane.

Tako na primer, na prvoj stranici, naslov trećeg dela nije više: „Zadaci Saveza”, nego: „Ciljevi i zadaci Saveza”.

Zatim, u članu 8, gde se govori o funkcionisanju skupštine, bilo je to dosta nejasno formulisano, pa novi tekst glasi prilično drukčije:

„Skupštini Saveza mogu prisustvovati svi članovi republičkih društava i udruženja, a pravo glasa imaju samo delegacije.

Skupština se može održati ako joj prisustvuju delegacije najmanje četiri društva ili udruženja.

Glasa se po predstavničkom sistemu. Svako društvo, odnosno udruženje, ima jedan glas.

Izmene i dopune statuta donose se jednoglasno.

Skupštini predsedava radno predsedništvo, koje skupština bira na početku rada.”

U članu 10 bilo je ispušteno, greškom, da predsedništvo Udruženja književnika Srbije čine i predsednici sekcija Vojvodine i Kosova i Mehotije.

U članu 14 ima jedan dodatak: „Odluke se donose većinom glasova, ukoliko ovim statutom nije drukčije predviđeno.” Radi se, naime, o radu koordinacionog odbora.

U članu 16, gde je stajalo: „Između zasedanja koordinacionog odbora sve njegove odluke

sprovodi...”, dodata je je jedna ograda: „... u skledu s tim odlukama”. Dakle, sekretarijat ne može da nešto rešava ako to nije prethodno prošlo kroz koordinacioni odbor i ako nisu stavovi usaglašeni.

Propustio sam da kažem još jednu stvar. U članu 7 dodato je, takođe, da skupština Saveza književnika Jugoslavije raspravlja i o književnom stvaralaštvu.

Predsednik: A sada će izvestioci, odnosno predstavnici naših društava i udruženja izneti mišljenja svojih organizacija.

Reč ima drug Mladen Oljača.

Mladen Oljača: Najbolji znak da ovaj statut nije savršen jeste i ova mala diskusija već na početku današnjeg dana, koja nam govori o tome da je taj predlog statuta u osnovi stvoren, a da će verovatno tokom godina biti usavršavan, menjan, bolje izražavan i možda savršenije izražen. U tom statutu ima na prvi pogled i manjih i većih nedostataka, pa i nejasnoća, pa čak i jezičkih nesavršenosti, što bismo mi, pošto se smatramo piscima, mogli otkloniti ako se potrudimo. Bilo je i dobrih dogovora koji nisu uneti u ovaj prednacrt koji vi imate, tako da je došlo do zabune u našoj sekciji u Novom Sadu i našoj sekciji na Kosovu i Metohiji, i ta zabuna je sada otklonjena. Jer u predlogu statuta koji vi imate nema nekih rečenica, nekih klauzula koje su vrlo bitne za te sekcije u Novom Sadu i na Kosovu i Metohiji, pa su neki delegati s pravom postavljali to pitanje već i juče. Tako je i ta nejasnoća otklonjena, i ja vam sada mogu nešto reći o osnovama ovog statuta, o tim osnovama koje ne dolaze u pitanje i koje su, verovatno, zajedničke.

Promene koje izražava ovaj predlog usledile su posle naših razgovora na kongresu u Titogradu i ranije, a naročito posle onog časa kad su izneta četiri osnovna predloga za promenu starog statuta. Posle tih predloga, kao što je drug predsednik maločas rekao, usledio je čitav niz susreta, sastanaka, plenuma, skupština pa i godišnjih skupština, na kojima se o tome raspravljalo, i drugih dogovora u okvirima republičkih udruženja i društava, ili u okvirima Saveza književnika.

Ta četiri glavna predloga, o kojima se naše članstvo izjasnilo u osnovi, poznata su skoro svim piscima, pa delimično i našoj javnosti, koja je o tome pisala priželjkujući ovu ili onu promenu. Sada ćemo mi o tome da se izjasnimo, poštujući, naravno, mišljenja svojih članova, svojih društava i udruženja. /.../

Mislim da su svi predlozi polazili od uverenja da je Savez književnika, zasnovan na načelima starog statuta, kao organizacija dobrim delom zastareo, prevaziđen, često opterećen birokracijom, koja ne samo da nije razvijala nego je čak i gušila demokratsku praksu u radu saveznih organa, tako da je bila u raskoraku sa opštim tokovima sve šireg demokratskog razvoja našeg društva. Bili smo saglasni u tome da nešto treba menjati u samoj strukturi Saveza književnika, a da se, u izvesnoj meri, karakter Saveza književnika već i sam od sebe izmenio, bez obzira na statut, jer su društva i udruženja sve vidnije naglašavala svoju samostalnost, nezavisnost, samoinicijativu i dobru želju da deluju sve slobodnije, što je ponekad moglo da izgleda i čudno. Recimo, u pitanjima razvijanja međunarodne književne saradnje, koju je stari statut ranije prepuštao skoro isključivo Savezu književnika i savezним organima, a koju su društva i udruženja ponekad organizovala i bolje od Saveza, i svakako i lakše od Saveza, jer je Savez iz dana u dan ostajao bez finansijskih sredstava, ili se toliko zastrašio odbijanjima da finansijska sredstva za neke veće poduhvate nije ni tražio. Privatni, lični, subjektivistički i drugi način rada nekih ranijih uprava Saveza dovodio nas je do ogorčenja, opravdano, jer je ponekad ignorisao i društva i udruženja u potpunosti i neke je poslove obavljao sam, u zatvorenim prostorijama, ne obaveštavajući o tome ni članstvo ni naše republičke organizacije.

Sve su to bili razlozi koji su nas naveli da se ozbiljno pozabavimo pitanjima izmena i dopuna postojećeg statuta. O svim predlozima, o kojima je naše članstvo obavешteno i o kojima se izjasnilo, mi već u osnovi znamo osnovne stavove. Prvo ću reći nešto o nacrtu statuta u vezi s predlogom o udruživanju pisaca po takozvanim estetskim afinitetima, jer ovaj nacrt koji vi imate ne pominje nigde taj predlog.

Taj predlog o udruživanju po afinitetima nije niko prihvatio. U našem Udruženju, ovaj predlog je na jednoj plenarnoj sednici dobio samo jedan glas, a čak su i neki zagovornici tog predloga digli ruke od njega, zaboravili ga i prestali da ga pominju. To se nije desilo slučajno. Mi smo inicijatore ovoga zanimljivog, privlačnog i nejasnog predloga uporno molili da krenu dalje od ideje i da svoj predlog pokušaju da izraze, da formulišu. Tražili smo na skupovima da nam inicijatori ovog predloga odgovore na neka pitanja. Recimo, na pitanja: kako misle da se organizuju; ne žele li oni savez u savezu; da li bi usvajanje njihovih predloga unapređivalo ili, možda, unazađivalo naše međurepubličke veze i odnose, a naročito naše međunacionalne odnose, koji su veoma osetljivi;

kolika je teritorija nove organizacije koju predlažu drugovi; hoće li se ta teritorija prostirati u okvirima republičkih društava i udruženja, odnosno republika, ili ima veće granice; najzad, traži li nova organizacija za sebe pravo da prima nove članove udruženja književnika, i to da ih prima čak i sa teritorije izvan svoje republike, što je dosad spadalo u isključivu nadležnost republičkih društava i udruženja. Postavljali smo, naravno, i druga pitanja, kao, na primer, sumnju da nova organizacija teži izvesnom monopolu, ne samo estetskom (svako ima pravo na estetiku, i to Savez ni dosad nije zabranjivao nikome), nego i izvesnom monopolu koji nije estetički, koji pretenduje na to da bude patriotski, da bude jugoslovenski, da samo sebe smatra jugoslovenskim socijalističkim patriotizmom, gde smo svi veoma osetljivi, i to s pravom. Postavili smo i pitanje da li bi nova organizacija mogla da se naslika, da je vidimo ipak, osim ideje.

Ni na jedno od postavljenih pitanja odgovora nije bilo. Drugovi su nam obećavali da će se dogovoriti, da će videti, da će se sastati, da će ovaj predlog objasniti, nacrtati, naslikati, ispisati, podneti nam na uvid i podneti kao jednu vrstu prednacrt statuta; ali obećanja nisu ispunili, tako da je njihov predlog propao pre nego što je i izražen, ili upravo zbog toga što nije mogao da bude izražen, što se nije izrazio do kraja. Ostala je, dakle, samo ideja — protiv koje ideje u principu niko nema ništa, jer svak želi da se organizuje bolje nego što smo bili organizovani ranije. Izjasnili smo se, dakle, samo u principu protiv tog predloga, zato što, ako bi hteo da se organizuje tako, taj savez, ili to društvo pisaca moglo bi da se organizuje samo u okvirima republičkih društava i udruženja, ili izvan Saveza književnika, a za to im i ne treba naša saglasnost, već saglasnost organa unutrašnjih poslova.

Ostale predloge u ovom statutu naše članstvo je prihvatilo u osnovi i podržalo. Oni zato i predstavljaju osnovu novog nacrt statuta. Ti predlozi takođe polaze od nezadovoljstva postojećom strukturom Saveza književnika, a naročito saveznom upravom i načinom kako je ona birana ranije. Savezna uprava, po dosadašnjem statutu, nije morala da ima nikakve veze sa udruženjima, a često se dešavalo da te veze stvarno i nije imala. Tamo su sedeli ljudi koji ponekad godinama nisu svratili u svoja društva ili udruženja, niti su imali pravu predstavu o tome šta rade njihovi drugovi, kako žive, o čemu misle, koje brige brinu, itd. To je bilo neprirodno i to je bila izvesna protivrečnost strukture ranije savezne uprave, koju protivrečnost predlog drugova iz Slovenije pokušava

da ukloni, i zato je taj predlog, po našem mišljenju, veoma dobar. /.../

Predlog drugova iz Hrvatske istakao je princip premeštanja sedišta Saveza. Ovaj princip polazi od pretpostavke da su sva društva i udruženja u Savezu ravnopravna i jednaka, da imaju jednaka i ista prava, bez obzira na broj svojih članova i na geografsko područje na kojem deluju. Kao princip ovo je prihvatljivo, i mi to prihvatamo i ističemo i u statutu, želeći da naglasimo da niko nema nameru da svoju volju nameće drugome, da nekoga potčinjava svojoj glasačkoj mašini, svom broju, i da neko, s obzirom na broj, mora ili da trpi potčinjenost ili da potčinjava. Stvarni savez pisaca Jugoslavije moguće je ostvariti samo na ravnopravnoj osnovi, jer nam nametnuto jedinstvo ne treba, ono je lažno. Ne treba nam savez na koji će jedni gledati kao na majku a drugi kao na maćehu, niti možemo da se ujediniamo i združimo na takvoj osnovi. Mi možemo da se ujediniamo i združimo samo na osnovi stvarno zajedničke kolektivne volje koja pretpostavlja dobru volju svih. Naglasavanje bi bilo štetno čak i onim društvima i udruženjima koja bi pokušala da se oslone na broj svojih članova, na većinu u mašini, jer bi u očima drugih degradiralo upravo ta udruženja i ta društva kao neiskrene i lažne branioc savezništva, bratstva, itd.

Dogovor je, dakle, jedan od glavnih principa ovog statuta i jedna od polaznih tačaka njegovih. U tome je svakako i najveća vrednost novog statuta. On predstavlja najširi okvir za razvijanje naše međusobne saradnje. To je čitav jedan program takve saradnje — stvarne, dobrovoljne, nenametnute, iskrene, zaista drugarske saradnje; međurepubličke saradnje u kojoj ćemo dalje razvijati i učvršćivati velike ideje bratstva, sloge, zbližavanja naših naroda i narodnosti. Ova saradnja može biti i stvarna i bolja samo ako počiva na principu dogovaranja i dobre volje svih društava i udruženja. Tako se područje međurepubličke saradnje stvarno proširuje i obogaćuje i postaje briga ne samo Saveza književnika nego i svih njegovih članova, tj. društava i udruženja. Tako će, recimo, Struške večeri poezije, ili Dan poezije u Sarajevu, ili Susreti dečjih pisaca u Mariboru, ili Oktobarski susreti pisaca u Beogradu, koje će i ubuduće verovatno organizovati pojedina društva i udruženja, stvarno predstavljati manifestacije najšireg okupljanja jugoslovenskih pisaca, koji u bitnim pitanjima treba da ostanu i biće uvek solidarni. Ovo naglašavam zbog dijaloga sa društvom, zbog našeg dijaloga sa faktorima od kojih zavisi naš položaj, zbog našeg dijaloga s ljudima kojima se obraćamo da budu bolji, plemenitiji, pismeniji, da budu

više ljudi, da ostanu ljudi dok žive svoj ljudski vek. Jer jugoslovenski pisci treba da ostanu u osnovnim pitanjima solidarni, kao što su u svom poslu solidarni, recimo, rudari, mornari i železničari.

Na kraju bih hteo da kažem da i najbolji statut ostvaruju ljudi i da će ostvarivanje načela ovog statuta, ako ih prihvatimo danas, zavisiti od ljudi koji budu ostvarivali ova načela. Takođe želim da naglasim da i najbolji statut ne može da zameni naš rad i našu muku oko pisanja, tako da tu ostajemo bespomoćni i dalje, bez obzira na moguća savršenstva ovog statuta, to jest ostajemo i dalje nadničari u noćnoj smeni, kako bi rekao Bratko Kreft.

Iz svega što sam kazao proizlazi da ću glasnati za ovaj statut u osnovi. Mogu vam reći da će to učiniti danas i ogromna većina Udruženja književnika Srbije, a možda i celo Udruženje, odnosno svi delegati, jer se već dvotrećinska većina Udruženja književnika Srbije za ovaj statut u načelu izjasnila. /.../

Predsedavajući: Drug Kole Čašule ima reč.

Kole Čašule: Ovlašćen sam u ime Društva književnika Makedonije da, posle diskusija koje je društvo sprovedo na svojim plenarnim sednicama i na sastancima delegata, iznesem zajedničko mišljenje svih delegata iz Makedonije.

Mi smatramo da je Savez književnika Jugoslavije u svom dvadesetogodišnjem postojanju značajno doprineo afirmaciji slobodne makedonske književnosti, i polazimo ne od nezadovoljstva kod promene statuta već od želje za njegovim daljim usavršavanjem. Smatramo da objedinjavanje nacionalnih literatura i republičkih udruženja ne može da bude statična stvar, da se mora kretati ka usavršavanju, često i kad rešenja koja se nude u momentu nisu najbolja i najjasnija.

Prema tome, makedonska delegacija na ovom kongresu smatra da se novim statutom čini značajan korak napred ka usavršavanju našeg književnog objedinjavanja.

Živan Milisavac: Mi delegati iz Vojvodine, održali smo u petak posle podne sastanak i na tom sastanku odlučili smo da u ime nas govori Boško Novaković. Međutim, situacija se izmenila i Boško Novaković je potpisao ovaj predlog za statut. Prema tome, nekako se, izgleda, oseća razrešenim obaveze da o tome govori. A ja smatram svojom dužnošću da kažem ono što smo mi tamo govorili i da nekako olakšam svoju savest ako to saopštim.

Mi smo na tom sastanku bili odlučili da se izjasnimo protiv ovog statuta u celini, u principu i u delovima. Nikakav nov predlog nismo mogli doneti, zato što smo prvi put o ovom statutu čuli, prvi put smo tekst ovog statuta čuli tog dana, u petak posle podne, dakle, pre četiri-pet dana. Mislim da takav postupak nije bio dobar.

Ovo što se posle toga uradilo, mislim da isto tako govori o tome da su organizatori i predlagачi statuta i sami svesni da nešto nije u redu. Ovde se pozivalo i na Socijalistički savez, skupljali su se i potpisi za saglasnost na statut. To već, čini mi se, govori da statut sam za sebe nije dovoljan da se odbrani pred ovim kongresom.

I on zaista, po mom mišljenju, nije dovoljan. A što su naši delegati iz Vojvodine čija su imena ovde pročitana (moje ime nije među njima, naravno) dali saglasnost na njega, to je zato što su juče ujutru saznali da je i predstavnik Vojvodine ušao u ono telo koje odlučuje. Međutim, to uopšte nije važno — da li će predstavnik Vojvodine ući u tu neku upravu koja se sada zove koordinacioni odbor ili ne — nego smo mi bili protiv toga statuta zato što on faktički nije statut. To je jedan pravilnik, napravljen iz nekakvih, verovatno razumljivih, a možda i neophodnih, potreba za kompromisom, ali nije dobro taj kompromis napravljen, statut nije dobro napravljen. Tu se očigledno vidi da se htelo da društva postoje kao samostalna društva, da Saveza tako reći i nema, ili da postoji nekakav koordinacioni odbor koji će samo povezivati društva kao što, recimo, međuakademijski savet povezuje akademije, ili kao što su povezani univerziteti, i ništa više. Međutim, onda su neki — ja ne znam ko, ali to se odavde vidi — insistirali da se ipak nekako taj savez održi, da bude čvršća veza među društvima, pa smo s jedne strane dobili da društva postoje kao samostalne organizacije, nezavisne jedne od drugih, a s druge strane imamo organizaciju koja se zove Savez književnika, koja ima svoje zadatke, ciljeve, program rada, itd., sve što je navedeno u članu 12, dakle postoji kao organizacija. Ako postoji jedna organizacija — a ona ovde nije ukinuta, Savez nije ukinut — onda ne može da postoji, po mom mišljenju, koordinacioni odbor, nego upravni odbor. To je jedno.

Drugo, što je, po mom mišljenju, bitnije od toga, jeste sledeće. Ovde se govorilo da je dosadašnja uprava rešavala između četiri zida, da je nedemokratski upravljala, itd. Po mom mišljenju, ovaj statut ide ne ka napretku nego ka daljoj nedemokratizaciji i čak antidemo-

kratizaciji našeg Saveza. Tu se nekom koordinacionom telu daju puna ovlašćenja: i da menja statut, i da premešta sedište Saveza u druge centre, i da odlučuje po predstavničkom sistemu. Meni nije jasno to: po predstavničkom sistemu. Sta bi to trebalo da znači? Valjda da svako društvo ima jedan glas? Prema tome, to je, po mom mišljenju i nacionalno štetno. Recimo da budem predstavnik u tom koordinacionom telu iz Vojvodine, odnosno iz Srbije, ja ne mogu da se složim sa drugom iz Hrvatske, jer su moja dva druga ovde odlučila drukčije i ja s njima moram da se solidarišem protiv nekog svog istomišljenika iz Hrvatske. Dalje, to pravo veta i čitav niz tih odredbi...

Ovde je rečeno: statut je nesavršen. Ako su svesni oni koji su predlagali statut da je on nesavršen, onda ga nije trebalo iznositi. Onda je trebalo kongres pomeriti za neko vreme kasnije i napraviti takav statut za koji predlagači mogu kazati: „Po našem mišljenju, to je statut iza koga mi stojimo i koji ne može da trpi izmene.“ A da ovaj statut nije savršen, može se lako utvrditi. Analizom svakog člana moglo bi se utvrditi da su tu same kontradikcije i da tu nema onih načela i ideja o kojima se ovde govorilo kao o nekim osnovnim načelima o kojima se svi slažemo. Gde su vam ta načela? Sta su načela? Ovde nijednog načela nema u ovom statutu.

Dalje, sada je malo popravljeno ovo o skupštini, ali je bilo potpuno nelogično da se na prvom mestu kaže: Svi imaju pravo učešća na skupštini. Pretvara se kongres u skupštinu. Sam taj naziv — skupština — i zadaci govore da je to jedna organizacija i da ona treba da ima neku upravu, a ne koordinacioni odbor. Ali i tu nije jasno rečeno kako se biraju delegati za tu skupštinu... (*Glasovi: Nema delegata.*)... Nije uopšte jasno kako će se ta skupština sastajati, kako će raditi...

Dalje, pitanje članstva. Po mom mišljenju, učlanjenje u Savez ipak treba da bude negde rešeno. Ili će to biti društva? Pa na koji način će se ipak održavati jedan jugoslovenski nivo za prijem u udruženja, odnosno u Savez književnika?

Ovde je još predloženo da se glasa po tom predstavničkom sistemu. Znači, nama koji smo ovde, koji smo po starom statutu, koji još nije brisan, izabrani, — nama treba da se oduzme pravo glasa!

Dakle, glasam već sada protiv tog predloga da se po predstavničkom sistemu ovde donosi statut.

Drugo, glasam protiv statuta. I, treće, smatrao sam da treba ovoliko da kažem na ovom kongresu. (Aplauz.)

Predседnik Meša Selimović: Drugovi, meni se čini da je ova reč druga Milisavca upravo vanredna potvrda potrebe drukčijeg našeg organizovanja, prema kojem bi se odgovornost za to što je sekcija u Vojvodini saznala tek pre četiri dana za statut prebacila na Udruženje. To je stvar Udruženja književnika Srbije. Meni je jako žao što je došlo do tog nesporazuma, jer je stajalo pred nama ravno godinu dana za razgovore. Ja vas uveravam da savezna uprava nije tu ništa kriva, i bilo bi jako dobro da ubuduće svi ti odnosi budu prebačeni na udruženja, u smislu u kojem to statut govori. (Aplauz.)

Dušan Đurović: Na sednici delegata Bosne i Hercegovine ja sam bio jedan od tih koji se nisu složili sa statutom i, prema tome, smatram da treba da kažem i ovde razloge zašto se nisam složio.

Meni se čini da statut, i u načelu i u pojedinostima, nije dovoljno dorađen. Ako se analizira njegova ideja, njegov glavni princip, mi ćemo videti da je taj statut, u smislu jugoslovenstva koje mi ovde naglašavamo, čak iza starog statuta. Mi smo i na Titogradskom kongresu osuđivali stari statut, gledan iz jednog pogrešnog ugla. Stari statut nikome nije davao za pravo da radi ono što se radilo u Savezu. Sve one greške nisu proizlazile iz statuta, nego su proizlazile iz volje pojedinaca koji su govorili u ime Saveza. Mi u malim udruženjima to najbolje znamo. Jer sva velika i krupna pitanja, ono što je trebalo rešavati, — to se kretalo na liniji: Beograd—Zagreb—Ljubljana, a mi smo dobijali male, sitne i neznatne stvari.

Po novom statutu, Savez pisaca Jugoslavije se atomizira, on se vraća u udruženja, i mi više nismo pisci Jugoslavije, jugoslovenski pisci, nego crnogorski, bosanski, makedonski, hrvatski, itd., a čuli ste čak ovde juče u jednoj diskusiji da smo pošli i u komune! Ako se produži s tim atomiziranjem, mi ćemo uzeti kasnije i uniforme svojih komuna. /.../

Miloš Mikelc: U ime jugoslovenstva sada se ovde govori protiv duha novog statuta. Mi ovde — hteli to mi ili ne i znali to mi ili ne — predstavljamo Jugoslaviju onakvu kakva ona danas jeste: ne predstavljamo samo kulture i literature jugoslovenske, nego predstavljamo i ekonomike jugoslovenske i sve ono što sačinjava ovu današnju Jugoslaviju. A mi, pored toga, vrlo dobro znamo — u većini, možda ne

svi — šta ujedinjuje ovu Jugoslaviju i šta je razjedinjuje. I znamo da je ujedinjuje uvek samo ravnopravna saradnja i dobrovoljna saradnja, jer je to jedino što se može suprotstaviti tendencijama koje je vuku na sve one komune, kao što neko reče. Uostalom, ja sam samo ovih nekoliko parola komentarisao, a hteo sam ovo da kažem:

Mi smo čuli od ovlašćenih predstavnika udruženja i društava da će neka udruženja u celini, a neka u većini glasati za ovaj statut. Znači, ima nas 150 i od tih je 20 protiv ovog statuta, a 130 je za njega. Ako će svih 20 izići da kažu šta imaju protiv statuta, onda sam ja jedan od onih 130 koji su za ovaj statut. (*Aplauz.*)

Dubravko Horvatić: Mislim da bi bilo vrlo nezgodno da se ponovi jedna atmosfera slična titogradskoj, kao što je izgledalo već u ovih nekoliko nastupa.

Sigurno je da svaki delegat ima pravo da kaže šta misli, i dok je još na snazi stari statut njegovo je pravo da se ne saglasi sa ovim predlogom statuta. Međutim, ja bih samo rekao ono što je rekao drug Mikeln pre mene, a to je da su republička društva i udruženja u celini izglasala taj statut. Prema tome, ako ovom kongresu prisustvuju 164 člana Saveza književnika Jugoslavije, i ako se dvadesetak delegata ne slažu, njihovo je pravo da to kažu. Međutim, mislim da nema smisla da se dalje natežemo oko toga, nego, po mom mišljenju, treba da pređemo na glasanje. Ja bih zato zamolio drugove iz radnog predsedništva da pređemo na glasanje.

Hteo bih reći još jednu stvar. Ovde se neprestano insistira na tome — bar neki drugovi su tako rekli — da su to neki nacionalni predlozi. Međutim, mi možemo govoriti o tome, ali kao ilustracija neka posluži primer Društva književnika Hrvatske, tj. da to društvo ima kao delegate na ovom kongresu drugove koji su po nacionalnosti Srbi i koji su po nacionalnosti Italijani, a oni su se takođe složili sa ovim nacrtom statuta, bez obzira na neke nacionalne ili bilo kakve druge tendencije.

Zato mislim — da ponovim ono što sam rekao — da je najzgodnije da glasamo za taj statut, ili po predstavničkom sistemu — što je, mislim, zgodnije, jer se izbegava bilo kakvo delovanje glasačke mašinerije, gužva, itd., i mislim da toga ipak neće biti, jer smo videli da se većina delegata slaže sa statutom — ili da pređemo na glasanje po pojedinačnom sistemu koji je dosad važio.

Borislav Mihajlović-Mihiz: Tražio sam reč nešto malo ranije, a priznajem da sam sada zbunjnjen, jer su dva moja predgovornika upravo govorila o tome da je posao koji mi ovde radimo, zbog koga smo se skupili, unapred bio gotov i da je savršeno besmisleno što sada diskutujemo o donošenju jednog statuta koji je praktično već donesen. Meni se ti argumenti ne čine sasvim zdravi, jer ja onda pitam zašto smo se mi danas ovde sastali. Ako su sva republička udruženja, odnosno svi njihovi delegati, ili bar većina, unapred taj statut izglasali, onda je trebalo, zahvaljujući instrumentima koji su već načinjeni saglasnošću svih delegata, prekinuti ovu tačku i ne stavljati je na dnevni red.

Međutim, kako meni svi priznaju da sam prema svim statutarnim propisima kao aktima savršeno indiferentan, isključivo sam zainteresovan za njihovu sadržinu. Osećam da ću uneti jednu malu disonansu u ovaj skup, ali molim da budem pravilno shvaćen: moja disonansa će se truditi da bude samo disonansa stvari nazvanih svojim imenom.

Pripadam srpskoj književnosti, jezik kojim pišem je srpski, osećam se srpskim književnikom i savršeno mi je strana ideja bilo kakvog hegemonizma. Dosadilo mi je da ja i moj narod budemo stalno nekakvi hegemonisti. Izjavljujem da nemam nikakve hegemonističke namere. Savršeno priznajem razloge i pravo Društva književnika Slovenije i Društva književnika Makedonije da se učlane u Savez književnika Jugoslavije na način na koji oni to žele i na način na koji to njima odgovara. Jedino što želim to je da stvari nazovemo njihovim pravim imenom.

Ja sam slušao svog uvaženog prijatelja Koleta Čašula, koji je bio port-parol makedonskog Udruženja i smatram da je izneo stavove makedonskih književnika. Međutim, moram da podvučem jednu malu razliku. Drug Čašule je izneo da nisu sasvim dobro rešeni problemi jedinstva nacionalnih književnosti, ako se ne varam, šiptarske narodnosne skupine koja je podeljena u dve republike. Želim da izjavim da ova promena statuta rešava pitanje okupljanja nacionalnih pisaca u jednom društvu isključivo za pisce slovenačkog naroda i pisce makedonskog naroda. Taj statut ne rešava pitanje okupljanja u jedno nacionalno udruženje za književnike Hrvatske, pogotovo ne za književnike Srbe. Jer, za razliku od Makedonije i Slovenije, u čijim se društvima gotovo bez izuzetka nalaze svi pisci tog jezika, savršeno druga je situacija sa piscima srpskog jezika i narodnosti. (Neću da govorim u ime pisaca Hr-

vatske, jer nemam na to nikakvo pravo, mada je slika slična.) Književnici Jugoslavije koji su Srbi, ili se osećaju Srbima, nisu samo u Socijalističkoj Republici Srbiji, nego su i u Socijalističkoj Republici Bosni i Hercegovini, i u Crnoj Gori, i u Hrvatskoj. Sličan je slučaj i s piscima Hrvatima. Nemam ništa protiv toga, ali želim da to konstatujem: da naš novi statut rešava pitanje nacionalnog okupljanja pisaca slovenačkog i makedonskog jezika, a ne rešava to isto pitanje za književnike Srbe i Hrvate.

